

KOMMUNSTYRELSEN
SKOLROTELN

STOCKHOLMS STAD
UTBILDNINGSNÄMNDEN

2008 -07- 0 1

DNR: 001-1699/2008

DATUM: 2008-07-01

Dnr 08-200/2779

Till berörd remissinstans

ANGÅENDE REMISSEN OM REMISS AV LEGITIMATION OCH SKÄRPTA BEHÖRIGHETSREGLER (SOU 2008:52) AV LÄRARUTREDNINGEN - OM BEHÖRIGHET OCH AUKTORISATION

Detta gäller remissvar på ”Remiss av Legitimation och skärpta
behörighetsregler (SOU 2008:52) av Lärarutredningen - om behörighet
och auktorisation”

Dnr: 001-1699/2008

Remisstiden sträcker sig till den 18 september 2008, vilket vi ber er respek-
tera. Om det av några skäl inte är möjligt för er att inkomma med svar inom
utsatt tid måste en kontakt tas med den för ärendet ansvariga personen på
roteln.

Ansvarig handläggare/borgarrådssekreterare på Skolroteln är Åsa Härkegård,
tfn 08-508 29 162.

Remissvar skickas till:

- Skolroteln i **digital form (word/excel)**. Ange KS:s diarienummer som namn
på ärenderubrik. Ex: KS 314-331-2004
- KF/KS kansli i **pappersform**.

Adresserna är följande:

Rotelns e-post: RIV-remissvar (GroupWise) eller
RIV-remissvar@stadshuset.stockholm.se

KF/KS kansli, Stadshuset, 105 35 STOCKHOLM

Med vänliga hälsningar

Skolroteln

Remitteringsmapp

Ärende: Remiss av Legitimation och skärpta behörighetsregler (SOU 2008:52) av Lärarutredningen - om behörighet och auktorisation

Inkom till KF/KS kansli den 27 juni 2008

Behandling i övrigt:

För yttrande senast: 18 september 2008

Stadsdelsnämnderna

Facknämnderna
Utbildningsnämnden

Övriga
Stadsledningskontoret

REGERINGSKANSLIET

Remiss

2008-06-19

U2008/3915/S

Utbildningsdepartementet

Skolenheten

Kerstin Hultgren

08-405 33 91

kerstin.hultgren@education.ministry.se

STOCKHOLMS STAD Kommunstyrelsen KF/KS Kansli	
Ink.	2008 -06- 27
Dnr:	0014 1633/2008
Till:	R.IV

Legitimation och skärpta behörighetsregler (SOU 2008:52)

Härmed remitteras betänkandet *Legitimation och skärpta behörighetsregler* (SOU 2008:52) av Lärarutredningen – om behörighet och auktorisation (U 2006:07).

Remissinstanser:

1. Riksdagens ombudsmän
2. Kammarrätten i Stockholm
3. Länsrätten i Stockholms län
4. Datainspektionen
5. Statskontoret
6. Statistiska centralbyrån
7. Socialstyrelsen
8. Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd
9. Statens institutionsstyrelse
10. Handikappombudsmannen
11. Myndigheten för handikappolitisk samordning
12. Barnombudsmannen
13. Ekonomistyrningsverket
14. Statens skolverk
15. Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning
16. Myndigheten för skolutveckling
17. Nationellt centrum för flexibelt lärande
18. Skolväsendets överklagandenämnd
19. Högskoleverket
20. Överklagandenämnden för högskolan
21. Internationella programkontoret för utbildningsområdet
22. Centrala studiestödsnämnden
23. Uppsala universitet
24. Lunds universitet

25. Göteborgs universitet
26. Stockholms universitet
27. Umeå universitet
28. Linköpings universitet
29. Kungliga Tekniska Högskolan
30. Luleå tekniska universitet
31. Karlstad universitet
32. Växjö universitet
33. Örebro universitet
34. Mittuniversitetet
35. Gymnastik- och idrottshögskolan
36. Högskolan i Borås
37. Högskolan i Dalarna
38. Högskolan på Gotland
39. Högskolan i Gävle
40. Högskolan i Halmstad
41. Högskolan i Kalmar
42. Högskolan i Kristianstad
43. Högskolan i Skövde
44. Högskolan Väst
45. Konstfack
46. Kungliga Musikhögskolan
47. Malmö högskola
48. Mälardalens högskola
49. Södertörns högskola
50. Högskolan i Jönköping
51. Specialskolemyndigheten
52. Specialpedagogiska institutet
53. Sametinget
54. Arbetsmarknadsstyrelsen
55. Arbetsmiljöverket
56. Sameskolstyrelsen
57. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering
58. Lärarutbildningsutredningen (U 2007:10)
59. Skolinspektionsutredningen (U 2008:04)
60. Utbildning till yrkeslärare (U 2008:05)
61. Arboga kommun
62. Botkyrka kommun
63. Burlövs kommun
64. Filipstad kommun
65. Gislaveds kommun
66. Göteborgs kommun
67. Håbo kommun
68. Karlskrona kommun

69. Karlskoga kommun
70. Krokoms kommun
71. Ljusdals kommun
72. Ljusnarsbergs kommun
73. Lomma kommun
74. Malmö kommun
75. Nynäshamns kommun
76. Osby kommun
77. Oskarshamns kommun
78. Piteå kommun
79. Ragunda kommun
80. Skellefteå kommun
81. Sollefteå kommun
82. Sollentuna kommun
83. Stockholms kommun
84. Södertälje kommun
85. Sölvesborgs kommun
86. Torsås kommun
87. Uppvidinge kommun
88. Älvkarleby kommun
89. Örebro kommun
90. Övertorneå kommun
91. Carlsons skola
92. Göteborgs högre samskola
93. Häggviks gymnasiesärskola
94. Internationella engelska skolan, Enskede
95. John Bauergymnasiet, Norrköping
96. Kunskapsskolan i Sverige AB
97. Lundsbergs skola
98. Norrskensnets friskola, Luleå
99. Nova Montessoriskola, Kungsbacka
100. Pysslingen förskolor och skolor AB
101. Vittra utbildning AB
102. Stiftelsen Kristofferskolan, Stockholm
103. Handikappförbundens samarbetsorgan
104. Sveriges Kommuner och Landsting
105. Svenskt Näringsliv
106. Företagarnas Riksorganisation
107. Tjänstemännens centralorganisation
108. Sveriges Akademikers Centralorganisation
109. Landsorganisationen Sverige
110. Svenska Kommunalarbetsförbundet
111. Lärarförbundet
112. Lärarnas Riksförbund

113. Sveriges Skolledarförbund
114. Friskolornas Riksförbund
115. Waldorfskolofederationen
116. Föräldraalliansen Sverige
117. Fria förskolors samverkansorganisation
118. Lärarutbildningskonventet
119. Riksförbundet Hem och Skola
120. Sveriges förenade studentkårer
121. Sveriges elevråd
122. Sveriges Elevråds Centralorganisation
123. Vuxenstuderandes intresseorganisation
124. Vuxenutbildning i samverkan
125. Delegationen för romska frågor
126. Sverigefinländarnas delegation
127. Svenska Tornedalingarnas Riksförbund
128. Judiska centralrådet

Remissvaren i 3 exemplar (1 original) ska vara inkomna till
Utbildningsdepartementet senast den 20 oktober 2008.

Vi är tacksamma om remissvaren även sänds i elektronisk form till
kerstin.hultgren@education.ministry.se.

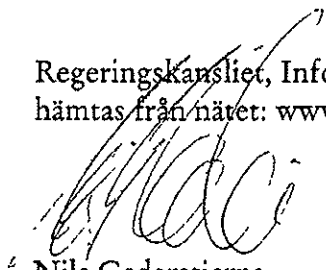
I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Om remissen är begränsad till en viss del av betänkandet, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens publikation om att svara på remisser. Publikationen kan beställas från

Regeringskansliet, Information Rosenbad, 103 33 Stockholm eller
hämtas från nätet: www.regeringen.se

Nils Cederstierna
Expeditions- och rättschef

Kopia till
Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm
Riksdagens utredningstjänst

Legitimation och skärpta behörighetsregler

*Betänkande av Lärarutredningen
– om behörighet och auktorisation*

Stockholm 2008

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2008:52

Till statsrådet och chefen för Utbildningsdepartementet

Genom beslut av den dåvarande regeringen den 23 mars 2006 förordnades en särskild utredare att bedöma behovet av ett system med auktorisation av lärare. Riksdagsledamoten Jan Björkman utsågs som särskild utredare. Jan Björkman entledigades den 7 november 2006.

Genom ett regeringsbeslut den 14 november förordnades fil. dr. Jörgen Ullenhag som särskild utredare. Genom ett regeringsbeslut den 21 december 2006 fick utredningen nya direktiv och det förordnades att de tidigare direktiven inte längre skulle gälla. Utredningens uppdrag har härefter varit att lämna förslag till behörighetsregler för lärare och att uppmärksamma hur behörighetsreglerna kan skärpas när det gäller kravet på tillsvidareanställning av lärare. Utredningens uppdrag har vidare varit att lämna förslag till ett statligt auktorisationssystem för lärare.

Som experter i utredningen förordnades fr.o.m. den 22 augusti 2006 kansliråden Camilla Asp och Nils-Erik Elfstadius, avdelningschefen Ann Carlson Ericsson, undervisningsrådet Peter Fagerlund, utredaren Ann-Britt Gabrielsson, departementssekreteraren Tommy Larsson och kanslirådet Myrna Smitt. Som ytterligare expert i utredningen förordnades den 21 november 2006 professorn Hans-Albin Larsson. Efter entledigande av Camilla Asp och Nils-Erik Elfstadius förordnades den 17 september 2007 kanslirådet Peter Syrén och departementssekreteraren Christer Toftenius som experter i utredningen.

Som sekreterare i utredningen förordnades fr.o.m. den 12 juni 2006 numera ämnessakkunniga Kerstin Hultgren, fr.o.m. den 16 juni 2006 revisionsdirektören Leif Svensson och fr.o.m. den 1 februari 2007 hovrättsassessorn Jacob Heister. Med begäran om entledigande upphörde förordnandet för Kerstin Hultgren den 30 november 2007. Med begäran om entledigande upphörde förordnandet för

Jacob Heister den 24 februari 2008 och för Leif Svensson den 31 mars 2008. Departementssekreteraren Emma Bernerskog förordnades som sekreterare i utredningen från den 17 mars 2008.

Jacob Heister har från den 1 mars 2008 förordnats som expert i utredningen. Leif Svensson har från den 1 april 2008 förordnats som expert i utredningen.

Utredningen har antagit namnet Lärarutredningen – om behörighet och auktorisation.

Regeringen har genom tilläggsdirektiv den 12 juli 2007 beslutat om förändrad form och tidpunkt för redovisningen av utredningens uppdrag. Regeringen har genom tilläggsdirektiv den 21 februari 2008 beslutat om förändrad tidpunkt för överlämnande.

Härmed överlämnas utredningens betänkande *Legitimation och skärpta behörighetsregler* (SOU 2008:52).

Stockholm i maj 2008

Jörgen Ullenhag

/Emma Bernerskog

Innehåll

Sammanfattning	13
Författningsförslag	23
1 Inledning.....	65
1.1 Direktiven.....	65
1.2 Utredningsarbetet.....	67
1.2.1 Experter och samrådsparter	67
1.2.2 Dokumentstudier	67
1.2.3 Intervjuer m.m.	68
1.2.4 Studiebesök	69
1.3 Principiella utgångspunkter.....	69
1.4 Disposition av betänkandet.....	70
2 Lärarrollens betydelse för måluppfyllelse och kvalitet	73
2.1 Kompetens och professionalism	73
2.2 Hur lärare påverkar elevernas resultat och skolans kvalitet	78
2.3 Utredningar, studier och debatt om auktorisation.....	80
2.3.1 Utredningar och andra studier.....	80
2.3.2 Lärarfackliga inlägg och debatt om auktorisation	82
2.4 Gemensamma principer i EU för lärares yrkeskvalifikationer	84
2.5 Sammanfattande kommentar	85

3	Reglering av läraryrket i Sverige	87
3.1	En historisk tillbakablick	87
3.1.1	1842 års folkskolestadga till 1900-talets mitt	87
3.1.2	1940-talets skolutredningar	89
3.1.3	1962 års skolstadga och motsvarande bestämmelser	92
3.1.4	1971 års skolförordning fram till nuvarande lagstiftning	95
3.2	Nuvarande lagstiftning	98
3.2.1	Bestämmelser om vem som får anställas och användas för undervisningen	98
3.2.2	Särskilt reglerade läraruppgifter	103
3.3	Sammanfattande kommentar	105
4	Nuvarande lärarutbildning och lärares första tid i yrket .	107
4.1	Lärarutbildning och lärarexamen	107
4.2	Utvärderingar och andra studier av lärarutbildning	108
4.3	Lärares första tid i yrket	109
4.4	Sammanfattande kommentar	112
5	Reglering av lärare i andra länder	113
5.1	Danmark, Finland och Norge	113
5.1.1	Danmark	113
5.1.2	Finland	115
5.1.3	Norge	116
5.2	Frankrike, Italien och Spanien	117
5.3	Storbritannien	119
5.3.1	Skottland	119
5.4	Kanada	123
5.4.1	Ontario	124
5.5	Australien	128
5.5.1	Queensland	128

5.6	Sammanfattande kommentar	130
6	Auktorisation och legitimation inom andra samhällssektorer	131
6.1	Allmänt om auktorisation	131
6.2	Legitimationsyrken	131
6.2.1	Läkare	135
6.2.2	Sjuksköterska	138
6.3	Vissa yrken med statlig auktorisation.....	139
6.3.1	Advokat	140
6.3.2	Revisor.....	143
6.3.3	Fastighetsmäklare	146
6.4	Sammanfattande kommentarer	149
7	Obehöriga lärare.....	151
7.1	Offentlig statistik.....	151
7.2	Tidigare undersökningar.....	152
7.2.1	Skolverkets undersökning.....	152
7.2.2	Lärororganisationernas undersökning	152
7.2.3	Riksrevisionens granskning.....	153
7.3	Statskontorets kartläggning och analys	154
7.3.1	Lärares undervisning och utbildning	154
7.4	Sammanfattande kommentar	158
8	Erfarenheter och uppfattningar från fältet.....	161
8.1	Tydligare behörighetsregler	161
8.1.1	Förskola och fritidshem	162
8.1.2	Förskoleklass och grundskola.....	163
8.1.3	Sameskolan	164
8.1.4	Obligatoriska särskolan.....	164
8.1.5	Specialskolan	165
8.1.6	Gymnasieskolan.....	166
8.1.7	Gymnasiesärskolan	167
8.1.8	Vuxenutbildning	167
8.1.9	Utbildning på entreprenad.....	167

8.1.10	Undantagsbestämmelse	168
8.1.11	Redan anställda lärare som inte är behöriga	168
8.2	Auktorisation.....	168
8.2.1	Vilka ska omfattas av auktorisationen?	169
8.2.2	Utformningen av auktorisationssystemet	170
8.2.3	Det statliga ansvaret för auktorisationen	173
8.2.4	Särskilda uppgifter som bara får utföras av auktoriserade	173
8.2.5	Omprövning av auktorisationen	174
8.2.6	Redan anställda lärare och auktorisation	175
8.2.7	Implementering, genomförande och uppföljning.....	176
8.3	Sammanfattande kommentar.....	176
9	Legitimation för lärare.....	179
9.1	Systemets huvuddrag	179
9.1.1	Motiv för lärarlegitimation	180
9.2	Lärarexamen.....	181
9.3	Provår.....	182
9.3.1	Provåret ska motsvara ett läsår.....	184
9.3.2	Det ska finnas särskild tid för yrkesintroduktion.....	184
9.3.3	Mentor ska främst ge råd och stöd	184
9.3.4	Rektor ska ansvara för bedömningen	185
9.3.5	Skolverket ska fastställa en kompetensprofil för lärare.....	186
9.3.6	Läraren ska själv söka sin provårsplats.....	188
9.4	Beviljande av legitimation	189
9.4.1	Ansökan.....	190
9.4.2	Skolverkets beslut	190
9.4.3	Redan utbildade lärare	191
9.4.4	Skolverkets register.....	192
9.5	Uppgifter som endast får utföras av legitimerade lärare.....	192
9.5.1	Betygssättning.....	193
9.5.2	Handledar- och mentorskap.....	194
9.5.3	Andra uppgifter som övervägts.....	194
9.6	Återkallande av legitimation.....	195
9.6.1	När ska en legitimation återkallas?	196

9.6.2	Kan man få ny legitimation?	198
9.6.3	Vem kan begära att en legitimation ska återkallas? ..	199
9.6.4	Vem prövar frågor om återkallelse?	200
9.6.5	Vilka andra åtgärder kan vidtas mot lärare?	202
9.7	Särskilt kvalificerade lärare	204
9.7.1	Två vägar att bli särskilt kvalificerad lärare	205
9.7.2	Uppgifter för särskilt kvalificerade lärare	207
9.8	Gymnasielektorer.....	208
9.8.1	Förändrade förutsättningar för lektorer	208
9.8.2	Gymnasielektor som skyddad yrkesbenämning	210
9.8.3	Uppgifter för gymnasielektorer.....	211
9.8.4	Två vägar att bli gymnasielektor	211
9.9	Lärare med utländsk behörighet	212
9.9.1	Förslag till en ny ordning.....	213
9.9.2	Två behöriga myndigheter	215
9.9.3	Erkännande av svensk lärarbehörighet i utlandet	216
10	Tydligare och skärpta behörighetsregler	217
10.1	Motiv för tydligare och skärpta behörighetsregler	217
10.2	Förskoleklassen och grundskolan.....	219
10.2.1	Samma behörighetsregler för förskoleklassen och åk 1-3.....	220
10.2.2	Fördjupade ämneskunskaper i åk 7-9	221
10.2.3	Behörighet i vissa ämnen.....	222
10.2.4	"Bryggor" mellan behörighetsnivåer	222
10.2.5	Speciallärare.....	223
10.2.6	Lärare i modersmål	224
10.3	Sameskolan	225
10.4	Den obligatoriska sarskolan	226
10.5	Specialskolan	228
10.6	Gymnasieskolan	229
10.6.1	Yrkeslärare	230
10.6.2	Gymnasieadjunkter.....	230
10.6.3	Speciallärare.....	231
10.6.4	Utbildning på entreprenad	232

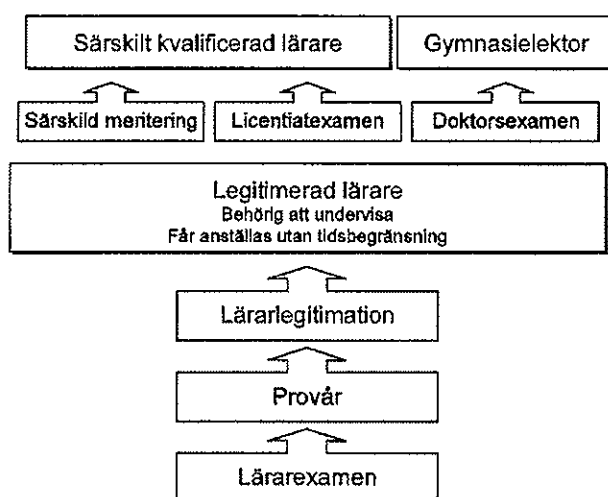
13.1.2 Särskilt kvalificerade lärare och förskollärare samt gymnasielektorer	258
13.1.3 Beslut om undantag från behörighetsreglerna	258
13.1.4 Förskollärare	259
13.2 Vilka instanser bör följa upp och utvärdera?	259
14 Författningskommentarer	261
14.1 Förslaget till förändringar i skollagen (1985:1100)	261
14.2 Förslaget till förändringar i lagen 1993:802) om entreprenadförhållanden inom skolan.....	270
14.3 Förslaget till förändring i sekretesslagen (1980:100).....	271
Referenser	273
Bilagor	
Bilaga 1 Kommittédirektiv 2006:140.....	289
Bilaga 2 Kommittédirektiv 2007:117.....	301
Bilaga 3 Kommittédirektiv 2008:21.....	303
Bilaga 4 Tidsplan för hur reformen ska genomföras.....	305
Bilaga 5 Intervjuguide – lärare, rektorer och förvaltningschefer	309

Sammanfattning

I detta betänkande presenterar Lärarutredningen sina förslag till legitimation och ytterligare kvalifikationssteg för lärare och förskollärare. Förslagen innebär också att behörighetsreglerna förtydligas och skärps. Utredningens förslag syftar till att höja personalens kompetens och därmed verksamhetens kvalitet och elevernas måluppfyllelse.

I Legitimation och ytterligare kvalifikationssteg för lärare

Huvuddragen i utredningens förslag till legitimation och ytterligare kvalifikationssteg för lärare framgår av nedanstående figur.

Efter lärarexamen ska den nye läraren genomgå ett provår. Under provåret ska läraren tilldelas en mentor och få tid avsatt för sin yrkesintroduktion. Efter provåret kan läraren ansöka om legitimation hos Skolverket.

För att en lärare ska vara behörig att undervisa krävs att han eller hon har en legitimation som svarar mot den aktuella skolformen, årskursen och ämnet. Legitimation är också en förutsättning för att läraren ska kunna anställas utan tidsbegränsning.

För att stimulera till professionell utveckling föreslås också att det ska bli möjligt att utnämnas till *särskilt kvalificerad lärare* och *gymnasielektor*. Det är självfallet angeläget att skolhuvudmännen tillvaratar den kompetens som dessa lärare besitter. Det kan exempelvis handla om att ta ansvar för ämne och ämnesutveckling, kvalitetsarbete, bedömning av projektarbeten i gymnasieskolan, handledarskap för lärarstudenter samt mentorskap för nyutbildade lärare.

Enligt utredningens förslag ska samma regler gälla för offentliga och fristående skolhuvudmän, inklusive waldorfskolor, samt för utbildning på entreprenad.

Lärarexamen

En väl fungerande lärarutbildning är en förutsättning för att det ska finnas kompetenta lärare i skolan. Det ingår emellertid inte i utredningens uppdrag att lämna förslag till hur lärarutbildningen bör utformas. Frågan behandlas av utredningen *En ny lärarutbildning* (dir. 2007:103) som ska lämna ett betänkande senast den 15 november 2008.

Det finns viktiga beröringspunkter mellan denna utredning och utredningen om en ny lärarutbildning. I enlighet med sina direktiv har utredningarna samrått. Utredningarnas olika start- och sluttider gör att denna utrednings förslag om behörighet måste stämmas av med de förslag som utredningen om en ny lärarutbildning lämnar.

Provår

Syftet med provåret är dels att genom en yrkesintroduktion ge de nya lärarna en god start på sitt yrkesliv, dels att bedöma deras lämplighet för yrket. Efter examen ska läraren ansöka om en tids-

begränsad anställning för att fullgöra sitt provår. Anställningen ska avse sådan undervisning som läraren har utbildning för.

Under provåret ska läraren tilldelas en mentor och få avsätta arbetstid för sin yrkesintroduktion. Mentorn ska framför allt ha en stödjande roll men ska även medverka i bedömningen av provårsläraren. För att säkerställa en lägsta godtagbar nivå föreslås att staten ersätter huvudmännens lönekostnader med motsvarande 10 procent för provårsläraren och 5 procent för mentorn.

Rektor ska tillsammans med mentorn bedöma provårsläraren vid minst två tillfällen. Bedömningen ska utgå från nationella kriterier som Skolverket utvecklar i samråd med berörda intressenter.

Legitimation

Enligt utredningens förslag ska det krävas lärarlegitimation för att undervisa i förskoleklassen och uppåt. Vidare ska endast legitimerade lärare självständigt få sätta betyg samt vara mentorer för provårslärare. Dessutom ska krävas legitimation för att läraren ska kunna anställas utan tidsbegränsning.

Lärare ska ansöka om legitimation hos Skolverket. Om rektor och mentor har bedömt att läraren är lämplig för yrket ska legitimation i normalfallet beviljas. Skolverket ska upprätta ett offentligt register över de personer som genomgår provår och de som erhållit legitimation. Av legitimationen ska tydligt framgå i vilka ämnen, årskurser och skolformer som läraren är behörig att undervisa. Behörigheten fastställs utifrån inriktningen på lärarens examen. En lärare ska kunna utöka sin behörighet genom vidareutbildning.

Undantag från kravet på legitimation med relevant inriktning för att undervisa förutsätter beslut av skolans styrelse och får gälla högst ett läsår i taget. För fristående skolor ska beslut fattas av det beslutande organet för skolan. Sådana beslut förutsätter brist på behöriga lärare eller synnerliga skäl. Undantag från bestämmelsen att endast legitimerade lärare får anställas utan tidsbegränsning ska inte kunna medges.

Återkallelse av legitimation

En legitimation ska kunna återkallas om läraren genom grov oskicklighet eller på annat sätt visat sig uppenbart olämplig för yrket. Detsamma gäller om läraren på grund av någon annan omständighet, exempelvis missbruk, inte kan utöva yrket på ett tillfredsställande sätt.

Utredningen föreslår att en särskild nämnd – Lärarnas ansvarsnämnd – inrättas vid Skolverket. Nämnden ska avgöra frågor om återkallande respektive förnyat beviljande av legitimation. Statens skolinspektion föreslås vara den instans som utreder anmälningar mot lärare. Inspektionen ska kunna framföra kritik mot den enskilde läraren, men också kunna begära hos Lärarnas ansvarsnämnd att legitimationen återkallas.

Ytterligare kvalifikationssteg

På alla nivåer inom skolsystemet ska en lärare kunna utnämnas till särskilt kvalificerad lärare. Vissa lärare på gymnasieskolan ska dessutom kunna utnämnas till gymnasielektorer. Särskilt kvalificerad lärare och gymnasielektor är skyddade yrkestitlar som bara får användas av dem som utnämnts av Skolverket.

Särskilt kvalificerad lärare

Enligt förslaget ska det finnas två vägar att bli särskilt kvalificerad lärare. Båda förutsätter legitimation och minst fyra års väl vitsordad tjänstgöring. Den första vägen (särskild meritering) bygger på att läraren har bedömts som särskilt skicklig i sitt yrke genom att ha genomfört ett väl dokumenterat praktiskt pedagogiskt utvecklingsarbete av relevans för yrkesrollen. Den andra vägen bygger på att läraren avlägger minst licentiatexamen eller motsvarande.

Gymnasielektor

En legitimerad lärare i gymnasieskolan med behörighet i ämnen med huvudsakligen teoretiskt innehåll ska efter ansökan kunna utnämnas till gymnasielektor. Detta förutsätter att läraren har

avlagt doktorsexamen inom ett huvudområde som helt eller i huvudsak motsvarar undervisningsämnet.

II Tydligare och skärpta behörighetsregler

Dagens oklara behörighetsregler är en bidragande orsak till att lärare undervisar i ämnen och årskurser de inte har kompetens för. Utredningens förslag innebär att behörighetskraven förtydligas och skärps. Även i framtiden kommer det emellertid att finnas situationer när undervisningen på grund av en bristsituation måste skötas av obehöriga lärare. Genom utredningens förslag blir emellertid behörighetsreglerna tydligare och möjligheterna till undantag mer restriktiva.

Generella krav för att undervisa i förskoleklass och uppåt

För att en lärare ska vara behörig att bedriva viss undervisning krävs att han eller hon har en legitimation som svarar mot den aktuella skolformen, årskursen och ämnet. Undantag kan medges men förutsätter beslut från skolans styrelse och får avse högst ett läsår i taget. Beslut om undantag får endast fattas om det finns brist på behöriga lärare eller föreligger synnerliga skäl.

Förskoleklassen och grundskolan

Utredningen föreslår behörighetsregler för tre nivåer i grundskolan inklusive förskoleklassen. För att undervisa i förskoleklass och årskurserna 1–3 (grundskollärare F–3) samt i årskurserna 4–6 (grundskollärare 4–6) ska krävas lärarexamen med inriktning mot respektive årskurser. För att undervisa i årskurserna 7–9 (grundskoleadjunkt) ska krävas en lärarexamen med 90 högskolepoäng i ett undervisningsämne och 60 högskolepoäng i övriga undervisningsämnen. I svenska respektive samhällskunskap ska liksom hittills alltid krävas 90 högskolepoäng.

Lärarexamen för att undervisa i bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik, slöjd samt i moderna språk föreslås ge behörighet för grundskolans samtliga årskurser. För att undervisa i ämnet modersmål ska krävas lärarexamen och 90 högskolepoäng i det aktuella språket.

Enligt förslaget ska det också finnas "bryggor" i systemet. En grundskollärare F-3 som har 30 högskolepoäng i ett ämne ska få undervisa i det ämnet även i årskurserna 4-6. På motsvarande sätt ska en grundskollärare 4-6 som har 60 högskolepoäng i ett ämne få undervisa i det ämnet även i årskurserna 7-9.

För att undervisa som speciallärare i grundskolan ska krävas lärarexamen för respektive årskurs samt speciallärarexamen. Den som är behörig speciallärare i förskoleklass samt årskurserna 1-3 ska dessutom vara behörig speciallärare i årskurserna 4-6. Den som är behörig speciallärare i årskurserna 4-6 ska dessutom vara behörig speciallärare i årskurserna 7-9.

Sameskolan

Behörighetskraven för sameskolan ska vara samma som för grundskolans årskurser 1-6.

Gymnasieskolan

För att undervisa i ämnen med i huvudsak teoretisk inriktning (gymnasieadjunkt) ska krävas lärarexamen med 120 högskolepoäng i ett undervisningsämne samt 90 högskolepoäng i övriga undervisningsämnen. Detta kan jämföras med dagens krav på 90 högskolepoäng i minst två undervisningsämnen. I svenska och samhällskunskap ska liksom hittills krävas 120 högskolepoäng i vardera ämnet. För att undervisa i ämnet modersmål ska krävas lärarexamen och 90 högskolepoäng i det aktuella språket.

För att undervisa i ett yrkesinriktat ämne ska läraren ha en yrkeslärarexamen. Lärare med relevant yrkesutbildning och omfattande yrkeserfarenhet ska kunna avlägga sådan examen efter en kortare lärarutbildning.

För att undervisa på gymnasieskolans individuella program ska även en grundskoleadjunkt vara behörig.

Vuxenutbildningen

Behörighetsreglerna för lärare på olika nivåer inom vuxenutbildningen ska motsvara vad som gäller för motsvarande skolformer i ungdomsutbildningen.

Särskolan

Grundprincipen för behörighet inom särskolan ska enligt utredningens förslag vara lärarexamen i kombination med en speciallärarutbildning.¹ Utöver kravet på specialpedagogisk kompetens föreslås nedanstående behörighetskrav för de olika nivåerna inom särskolan.

Den obligatoriska särskolan

Grundskollärare F-3 ska vara behöriga i årskurserna 1-6 och grundskollärare 4-6 ska vara behöriga i årskurserna 7-10. Lärarexamen för att undervisa i bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik, slöjd samt i moderna språk ska ge behörighet i årskurserna 1-10. Förskollärare ska vara behöriga i träningskolan.

Gymnasiesärskolan

På nationella och specialutformade program ska grundskollärare 4-6 vara behöriga i ämnen med huvudsakligen teoretisk inriktning och yrkeslärare i yrkesämnena. Förskollärare ska vara behöriga i verksamhetsutbildningen.

Vuxenutbildningen för utvecklingsstörda (särsvux)

Behörighetsreglerna föreslås motsvara vad som gäller för den obligatoriska särskolan respektive gymnasiesärskolan.

Specialskolan

Grundkravet för att undervisa i specialskolan föreslås vara speciallärarexamen. Därutöver föreslås motsvarande krav som i grundskolan för att undervisa i årskurserna 1-3, 4-6 respektive 7-10.

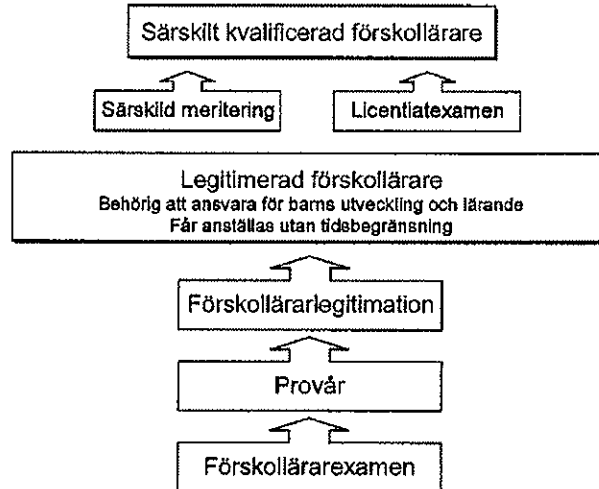
En lärare som får undervisa i årskurs 1-3 får även användas för stödundervisning i årskurs 4-6. En lärare som får undervisa i årskurs 4-6 får även användas för stödundervisning i årskurs 7-10.

---

¹ Specialpedagogexamen som avlagts innan de nya reglerna träder i kraft ska ge motsvarande behörighet som en speciallärarexamen. Lärare i modersmål omfattas inte av kravet på specialpedagogisk kompetens.

III Legitimation och ytterligare kvalifikationssteg för förskollärare

Huvuddragen i utredningens förslag till legitimation och ytterligare kvalifikationssteg för förskollärare framgår av nedanstående figur.

Efter examen ska den nye förskolläraren genomgå ett provår. På samma sätt som för lärare ska förskolläraren få tilldelat en mentor och få tid avsatt för yrkesintroduktion. Efter provåret kan förskolläraren ansöka om legitimation hos Skolverket.

För att vara behörig att ansvara för barns utveckling och lärande i en barngrupp i förskolan ska krävas förskollärlägitimation.

För att stimulera till professionell utveckling föreslås också att det införs en möjlighet för förskollärare att utnämnas till särskilt kvalificerad förskollärare.

Utredningen föreslår att de regler som föreslås gälla för lärare i fråga om återkallelse av legitimation, prövning av sådana frågor samt rätten att överklaga sådana beslut även ska gälla förskollärare.

IV Genomförande och ekonomiska konsekvenser

Systemen med lärarlegitimation och förskollärarlegitimation föreslås träda i kraft i två steg under år 2010. Från 1 januari ska yrkesverksamma lärare och förskollärare som uppfyller kraven kunna erhålla lärarlegitimation respektive förskollärarlegitimation. Från 1 juli ska det krävas lärarlegitimation för att få undervisa i skolan och förskollärarlegitimation för att få ansvara för barns utveckling och lärande i en barngrupp i förskolan.

Lärare och förskollärare med lärarexamen som under 2000-talet har varit yrkesverksamma under minst två läsår ska efter ansökan i normalfallet beviljas legitimation.² Huvudprincipen för lärare ska vara att de behåller den behörighet att undervisa som de fick när de tog sin examen. Skolverket ska fastställa lärarens behörighet utifrån inriktningen på lärarens examen.

I två fall innebär emellertid utredningens förslag avsteg från denna princip. Det gäller dels 4 600 förskollärare i förskoleklassen som inte längre ska vara behöriga där, dels 15 300 tillsvidareanställda lärare som saknar lärarexamen och därmed inte kan legitimeras. För bägge dessa grupper föreslås en övergångsperiod på åtta år. Under denna period ska de behålla sin behörighet och erbjudas möjligheter att genom kompletterande studier avlägga en relevant lärarexamen. Statens kostnader för denna åtgärd beräknas uppgå till 57 miljoner kronor per år under åtta år.

Statens kostnader för provåret beräknas årligen uppgå till 407 miljoner kronor medan kostnaden för administration och tillsyn kan uppskattas till 18 miljoner kronor per år. Statens kostnader för särskilt kvalificerade lärare och gymnasielektorer beräknas uppgå till 214 respektive 86 miljoner kronor per år under ett uppbyggnadsskede.

De sammanlagda reformkostnaderna för staten under de första åtta åren kan således beräknas till ca 782 miljoner kronor per år, varav 725 miljoner kronor avser legitimationssystemen inklusive de särskilda kvalifikationsstegen. Skolhuvudmännen bedöms inte ha några kostnader för provåret. För de särskilda kvalifikationsstegen beräknas huvudmännen ha kostnader motsvarande 41 miljoner kronor per år.

---

² För att Skolverket ska kunna bevilja legitimation får inte sådana omständigheter föreligga som skulle leda till att legitimationen drogs in.